

**Školní vzdělávací program pro zájmové vzdělávání
při ZŠ Zlín, Mikoláše Alše 558, příspěvková organizace**

JEHLIČKA

Vypracovala:

Bc. Kamila Švardalová, vedoucí vychovatelka školní družiny

Schválila:

Mgr. Alena Grajciarová, ředitelka školy

Platnost od 4. 9. 2023

Základní škola Zlín, Mikoláše Alše 558, příspěvková organizace
Mikoláše Alše 558, 761 73 Zlín

Školní vzdělávací program pro zájmové vzdělávání Jehlička

Základní škola Zlín, Mikoláše Alše 558, příspěvková organizace

Ředitelka školy: Mgr. Alena Grajciarová

Za oblast školní družiny zodpovídá: Bc. Kamila Švardalová, vedoucí vychovatelka

Motto:

Jaro, léto, podzim, zima – v družině je vždycky prima.

Charakteristika školní družiny

Školní družina organizuje pravidelnou činnost oddělení a zájmových kroužků, pořádá akce k různým příležitostem a v průběhu dne nabízí spontánní aktivity, umožňuje žákům odpočinek a případnou přípravu na vyučování. Navazuje na činnost školy a rozvíjí schopnosti žáků v oblasti zdravého životního stylu, ekologie, dopravní výchovy, čtenářské gramotnosti, finanční gramotnosti, informačních a komunikačních technologií.

Činnosti ve školní družině a jejich časový harmonogram:

- 6. 30 – 7. 30 - Ranní družina - výchovná a rekreační činnost**
- 11. 30 – 13. 00 - Příprava na oběd, oběd (v závislosti na ukončení výuky), odpočinková činnost** - četba a poslech pohádek, knih na pokračování, prohlížení dětských časopisů, hádanky, kvízy, relaxační hudba a cvičení
- 13. 00 – 13. 45 - Zájmová činnost** - výtvarné, rukodělné, hudební a jiné činnosti
- 13. 45 - 15. 00 - Rekreační činnost** - pobyt venku na školním hřišti, vycházky do lesa a okolí školy, pobyt v tělocvičně, hra se stolními a společenskými hrami a stavebnicemi
- 15. 00 – 15. 15 – Příprava na svačinu + svačina**
- 15. 15 - 17. 00 – Přesný čas konce družiny je aktualizován v ročním plánu ŠD daného školního roku**
 - Rekreační a zájmová činnost** - výtvarné, rukodělné, sportovní, hudební a jiné činnosti
 - Příprava na vyučování** – didaktické hry, možnost vypracování domácích úkolů u starších žáků

Program činností si jednotlivá oddělení vypracují individuálně na každý týden. Týdenní plán je umístěn na nástěnce v každém oddělení ŠD.

Na webových stránkách ŠD se rodiče mohou seznámit s činností a konkrétními aktivitami, případně si mohou prohlédnout fotodokumentaci z různých akcí a projektů (www.zsmalse.cz)
Nedílnou součástí práce vychovatelek je i spolupráce s třídními učiteli.

Informace o provozu školní družiny

Školní družina je v provozu nejdříve od 6.30 hodin a končí nejpozději v 17.00 hodin. Přesný čas konce družiny je aktualizován v ročním plánu školní družiny daného školního roku. Žák navštěvuje školní družinu na základě písemné přihlášky zákonných zástupců. Každá změna musí být písemně potvrzena zprávou prostřednictvím EŽK.

Rodiče si žáky vyzvedávají ze školní družiny prostřednictvím elektronického čipového systému, jehož terminál je umístěn před vstupem do školy.

Všechna oddělení ŠD jsou smíšená a navštěvují je žáci 1. až 4. ročníku. Počet oddělení závisí na počtu přihlášených žáků. Vychovatelky si žáky, kteří končí po 4. vyučovací hodině, přebírají od třídních učitelek a společně odcházejí na oběd. Ostatní žáci do ŠD přicházejí samostatně. Pak následují jednotlivé činnosti v rámci školní družiny.

V odpoledních hodinách školní družina využívá žákovskou knihovnu, tělocvičnu, hřiště a ostatní prostory školy.

Podmínky přihlašování a odhlašování žáků

O zařazení žáků do školní družiny rozhoduje ředitelka školy na základě písemné přihlášky.

Školní družinu vede vedoucí vychovatelka, zajišťuje přihlašování a odhlašování žáků, vybírání poplatků, předávání informací zákonným zástupcům, vyřizování námětů a stížností. Zákonný zástupce má právo ukončit docházku svého dítěte do školní družiny a to vždy písemně.

Do školní družiny jsou přednostně zařazeni žáci 1. – 2. ročníku, pokud to naplněnost tříd dovolí, pak žáci vyšších ročníků 1. stupně, počínaje 3. ročníkem. Do školní družiny jsou přednostně zařazováni děti zaměstnaných zákonných zástupců. Oddělení se naplňují do vyčerpání kapacity školní družiny. Školní družina využívá ke své činnosti samostatné místnosti, šatnu školní družiny, šatny školy, hernu, tělocvičnu, atrium, školní hřiště, knihovnu, případně další místnosti školy. Na hodnocení chování žáka ve školní družině se vztahují ustanovení vyhlášky o základní škole, tj. udělování napomenutí, důtky třídního učitele, důtky ředitele školy, hodnocení sníženou známkou z chování na vysvědčení. Při nedodržování Vnitřního řádu školní družiny může být žák ze školní družiny ředitelkou školy vyloučen. Při svévolném odchodu ze školní družiny může být žák kázeňsky potrestán.

Spolupráce s rodiči

Rodiče se pravidelně podílejí na akcích organizovaných školou (Den otevřených dveří, Vánoční tvořivé dílny, kulturní vystoupení, zápis dětí do 1. tříd, výstavky výrobků, návštěva školy budoucími prvňáčky).

Někteří rodiče pomáhají školní družině materiálně drobnými dárky. V dalších letech se budeme snažit spolupráci s rodiči prohlubovat a rozšiřovat.

Cíl zájmového vzdělávání ve školní družině

- využívat poznatky, které získali žáci ve škole, prohlubovat je a vhodně na ně v různých činnostech navazovat
- chránit zdraví a dodržovat bezpečnost
- pochopit a uplatňovat princip rovnosti žen a mužů ve společnosti
- pochopit a uplatňovat zásady demokracie – každý má svá práva, ale i povinnosti
- osvojit si takové názory, schopnosti a dovednosti, které umožní žákům dobře zvládnout různorodé životní situace
- správně motivovat žáky při výběru zájmové činnosti a rozvíjet v ní praktické dovednosti
- rozvíjet u žáků kamarádství, respektovat práci vlastní i druhých
- vést žáky ke schopnosti podřízovat se a chápat přitom vzájemné vztahy nadřízenosti a podřízenosti v kolektivu, nebát se vyjádřit svůj názor
- využívat dětské zvědavosti k samostatnému myšlení a tvoření vlastních prací
- pěstovat základní pohybové dovednosti žáků
- pozorovat přírodu (změny v jednotlivých ročních obdobích), vést žáky k její ochraně
- vysvětlovat neznámé a nepochopené pojmy
- vést žáky k ochraně životního prostředí

Obsah a formy vzdělávání

- **pravidelná činnost** - je dána týdenní skladbou zaměstnání, představuje organizované aktivity zájmové nebo sportovní, péči o okolí a atrium, zahrnuje také práci zájmových útvarů, které ŠD nabízí nejen svým žákům, ale i ostatním zájemcům
- **příležitostné akce** - připravují všechna oddělení, jsou to např. besídky, jarmarky, slavnosti, výlety, divadelní představení, karnevaly, dny zdraví ve spolupráci s rodiči aj.
- **spontánní aktivity** - zahrnují každodenní individuální činnosti dle potřeb jednotlivých žáků (při pobytu venku nebo ve školní družině)
- **odpočinkové činnosti** - chápeme jako klidové činnosti (klid po obědě, individuální hry, poslech, rozhovor se žáky), ale i jako aktivní odpočinek (rekreační a zájmová organizovaná činnost)
- **příprava na vyučování** - zahrnuje nejen individuální vypracování domácích úkolů (po domluvě s rodiči si je žáci mohou v závěru ŠD vypracovat), ale i různé didaktické hry

Klíčové kompetence

Pojem kompetence je chápán jako souhrn znalostí, dovedností, schopností a postojů, které žáci získávají v průběhu několikaleté docházky do školní družiny. Budou se prolínat všemi činnostmi zájmového vzdělávání.

- 1. Kompetence k učení:** učí se s chutí, práci dokončí, klade si otázky, hledá na ně odpověď, získané vědomosti dává do souvislostí, uplatňuje v praktických situacích a dalším učení.
- 2. Kompetence k řešení problémů:** všímá si dění ve svém okolí, snaží se rozpoznat a pochopit problémy, přemýšlí o jejich příčinách, promýšlí a plánuje způsob jejich řešení, započaté činnosti dokončuje.
- 3. Komunikativní kompetence:** ovládá řeč, vyjadřuje sdělení, myšlenky, otázky, odpovědi vhodně formulovanými větami, slušně komunikuje s vrstevníky i dospělými.
- 4. Sociální a interpersonální kompetence:** samostatně rozhoduje o svých činnostech, uvědomuje si, že za ně odpovídá a nese důsledky, projevuje ohleduplnost, citlivost, rozpozná nevhodné chování, nespravedlnost, agresivitu, šikanu, spolupracuje ve skupině, dokáže se prosadit i podřídit - přijmout kompromis, respektuje jiné, je tolerantní k odlišnostem mezi lidmi.
- 5. Činnostní a občanské kompetence:** učí se plánovat, organizovat, řídit a hodnotit, odhaduje rizika svých nápadů, odpovědně přistupuje k úkolům a povinnostem, uvědomuje si práva svá i druhých, chová se odpovědně s ohledem na zdravé a bezpečné prostředí (přírodní i společenské), dbá na zdraví své i druhých.
- 6. Kompetence k trávení volného času:** umí účelně trávit volný čas, vybrat si zájmové činnosti podle vlastních schopností, rozvíjí své zájmy v organizovaných skupinách i individuálních činnostech, dokáže odmítnout nevhodnou nabídku na využití volného času.

Obsah vzdělávání

Člověk a jeho svět

1. Místo, kde žijeme

kompetence činnostní a občanské

- péče o okolí a dodržování čistoty
- poznávání nejbližšího okolí (názvy ulic, značky, místní památky), poznávání místních zvláštností, změn v okolí, orientace v prostoru, seznámení se s důležitými místy ve městě (pošta, nemocnice, obchody, místní doprava, knihovna, radnice a jiné)
- seznámení se s prostředím a organizací školy a školní družinou (vnitřní řád školní družiny)
- výzdoba školy
- prohlídka prostor školy (ředitelna, sborovna, třídy, jídelna, knihovna, atrium, tělocvična, ...)
- dopravní soutěž
- beseda o našem městě
- bezpečnost na cestě do školy

2. Lidé kolem nás

kompetence k řešení problémů, komunikativní a sociální

- osvojení zásad vhodného a společenského chování, tolerance, vzájemná úcta, komunikace (verbální i neverbální), dodržování pravidel stolování, prevence šikany
- zařazení prvků mediální výchovy - co žáci shlédli, slyšeli
- cestování v dopravních prostředcích
- jízda zručnosti
- akce k prezentaci dovedností a zájmů žáků – Družina má talent, přehlídka výtvarných prací
- výtvarná činnost – malování na chodníku
- výroba dárečků pro maminky a k zápisu do 1. tříd

3. Lidé a čas

kompetence k trávení volného času

- dodržování správného režimu, vytváření pravidelných návyků, účelné využití volného času - soutěže, sportovní hry
- orientace v čase – minulost, přítomnost, budoucnost
- pozorování ročních období, rozdělení roku – čtvrtletí, měsíce, dny
- lidové tradice
- vývoj lidského života – dětství, dospělost, stáří
- spontánní a výtvarné aktivity dle vlastní fantazie, případně k různým příležitostem (Halloween, Vánoce, Masopust, Velikonoce, Den Země, Pálení čarodějnic, Den matek apod.)

4. Rozmanitost přírody

kompetence k učení

- vycházky a pobyty v přírodě, pozorování změn podle ročních období
- ekologická výchova – třídění odpadu, sběr papíru, šetření vodou, energiemi, poslech pohádek s přírodní tematikou, individuální i společné čtení knížek o přírodě (návštěva knihovny)
- prohlubování znalostí o přírodě – např. včelařský kroužek, zahrádka v atriu školy, hry v přírodě
- poznávání živočichů a rostlin (beseda s myslivcem, vycházky do lesa – pozorování, chování, herbář)
- využití přírodního materiálu v estetické výchově (hlína, odpadový materiál, kreslení v přírodě, výzdoba třídy přírodninami, malování kamínků)

5. Člověk a jeho zdraví

kompetence komunikativní, sociální a interpersonální, občanské

- poznávání sebe sama, poučení o nemocech a péče o zdraví, zdravotní prevence, osobní hygiena a čistota, poučení o úrazech a jejich předcházení, umění ošetřit drobná poranění
- pohybové hry ve třídě, tělocvičně, přírodě
- základy společenského chování – zdravení, požádání, poděkování, oslovení
- bezpečnost na silnicích – dobře viditelné oblečení
- zdravá výživa, dodržování pitného režimu
- soutěž se zdravotní tematikou (Malý zdravotník)
- besedy o zdravém životním stylu
- Týden zdraví - prevence sociálně patologických jevů (kouření, alkohol, drogy)
- oblékání podle ročních období (otužování)
- sebevzdělávání (časopisy, didaktické hry, křížovky, doplňovačky, příprava na vyučování)
- bezpečnost a pořádek při práci, čistota práce

Časový plán zájmového vzdělávání

- je tvořen dle podmínek a polohy školy
- školní vzdělávací program je otevřený dokument, který se může během roku doplnit nebo upravit
- součástí časového plánu může být i plán evaluace činnosti školní družiny

Při sestavování celoročního plánu se vychází z činností, které byly v loňském roce úspěšné, ty se opakují a doplňují novými činnostmi. Dle zájmu rodičů, žáků a podmínek školy budou zařazovány nové atraktivní činnosti a akce.

Září: Máme nové kamarády

- orientace ve škole, v jídelně, na školním hřišti
- poznávání a upevnění nového kolektivu
- stanovení pravidel soužití, práva i povinnosti a jejich dodržování, řád školní družiny
- táboráček s opékáním

Říjen: Barvy podzimu

- pozorování změn v přírodě
- vytváření kladného vztahu k životnímu prostředí
- vyrábění draků
- Halloween - výroba masek, dýně

Listopad: Zima je za dveřmi

- návštěva krmelce a krmení zvěře
- úcta ke starším, zásady slušného chování v komunikaci s dospělými
- svatý Martin

Prosinec: Předvánoční čas

- zvyky a obyčeje, koledy
- dopis Ježíškovi
- vánoční posezení u stromečku
- tvořivé dílny pro žáky i rodiče

Leden: Zimní dovádění

- zimní hry a sporty
- zážitky z Vánoc
- Tři králové – seznámení žáků školy s tradicí
- karneval

Únor: Masopust

- zvyky a obyčeje masopustního období
- hry na sněhu – nejlepší stavba
- staráme se o zvířátka – ptačí budky

Březen: Čteme rádi

- příprava na Velikonoce
- zvyky a obyčeje, velikonoční tvoření a výzdoba
- pozorování změn v přírodě
- měsíc knihy

Duben: Příroda se probouzí

- Den Země
- měsíc bezpečnosti – pravidla silničního provozu, jízda zručnosti, důležitá telefonní čísla, první pomoc kamarádovi
- péče o zahrádku v atriu

Květen: Moje rodina

- Den matek - přání maminkám k svátku
- vztahy v rodině, k rodičům, prarodičům, sourozencům
- výtvarná soutěž o nejkrásnější rozkvetlý strom

Červen: Těšíme se na prázdniny

- Svátek dětí
- jak se chovat o prázdninách, na co si dát pozor

Evaluační plán

Evaluační znamená zjišťování a vyhodnocování dat charakterizujících pedagogický proces a jeho výsledky. Je důležitou součástí pedagogického ovlivňování volného času žáků ve školní družině. Cennou zpětnou vazbou jsou ohlasy rodičů i názory žáků.

Procesy evaluace školní družiny probíhají na úrovni:

1. **Individuální:** Vychovatelka se snaží o sebereflexi průběžným hodnocením vlastní práce. Používá nové metody k tomu, aby dosáhla lepších výsledků.
2. **Týmové:** Kolektiv vychovatelek hodnotí svou vlastní činnost. Vzájemně hodnotí svou práci a společně hledají postup pro další období nebo provádějí úpravu ŠVP.
3. **Vedení školy:** Vedení školy hodnotí výchovnou práci v družině, provádí pozorování, hospitace a kontroly, zda jsou naplňovány vytyčené cíle a celkové poslání školní družiny.

Evaluace práce školní družiny a jejího ŠVP se zabývá:

- činností družiny jako specifického školského zařízení
- prací jednotlivých oddělení družiny
- činností jednotlivých žáků a působením vychovatelek na žáky

Hodnotící kritéria:

- způsob motivace
- pestrost činnosti školní družiny
- individuální přístup k dětem
- dodržování BOZ
- rozvoj osobnosti žáka
- spolupráce s rodiči, prezentace na veřejnosti
- personální stav ŠD, úroveň dalšího vzdělávání vychovatelek
- zlepšování materiálních podmínek

Materiální, personální a ekonomické podmínky

Školní družina je součástí školy a nachází se v pavilonu U2 a U3. Jsou zde prostory pro činnost pěti až sedmi oddělení ŠD. Jedna z místností je vybavena televizí, DVD, videem a CD přehrávačem, slouží ke společným aktivitám žáků navštěvujících školní družinu.

Vybavení je přiměřené a je určeno pro potřeby mimoškolních aktivit. Židle i stoly jsou přizpůsobeny výšce žáků.

Školní družina má vlastní sociální zařízení. Žáci mohou využívat k pohybovým aktivitám velkou tělocvičnu ve škole a dvě hřiště, dále počítačovou učebnu s internetem, školní knihovnu, atrium, les a okolí školy.

Žáci obědvají v prostorné jídelně.

Materiální podmínky jsou dobré a prostory školní družiny jsou bezpečné.

Zájmové vzdělávání je zajištěno kvalifikovanými vychovatelkami. Všechny mají pedagogické vzdělání, které si rozšiřují samostudiem a na různých kurzech a školeních.

Poplatek za školní družinu je určen vnitřní směrnicí ŘŠ 14/2021.

Program školní družiny může být vytvářen až pro 210 žáků. Pracujeme s žáky 1. až 4. ročníku.

Volná místa v zájmových kroužcích mohou obsadit i nezapsaní žáci 5. – 9. ročníku.

Podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Žákům se speciálními vzdělávacími potřebami je věnována zvláštní pozornost podle stupně a charakteru jejich znevýhodnění – při výběru činnosti a následně při jejich hodnocení se respektují jejich možnosti a vytváří podmínky pro rozvoj jejich schopností a dovedností.

Ve škole jsou jak žákům, tak vychovatelkám k dispozici metodici prevence i školní psycholog.

Hygiena a bezpečnost práce ve školní družině

- jednotlivá oddělení školní družiny se naplňují maximálně do počtu 30 žáků
- v každém oddělení jsou k odpočinkové činnosti molitanové podložky, koberce, polštáře a deky
- ke všem dalším činnostem žáci využívají stoly, které nemají tradiční uspořádání
- pitný režim – ve škole jsou pítka
- školní družina má vlastní sociální zařízení
- každá třída je vybavena správným osvětlením, koberce se pravidelně vysávají, PVC je každý den čištěno mokrou cestou, třídy jsou pravidelně větrány otevřením oken
- provoz školní družiny začíná v 6.30 hodin, žáci se u vyhrazených stolů mohou nasnídat
- žáci obědvají ve školní jídelně pod dohledem vychovatelek, které dbají na správné stolování
- k odpolední svačině využívají žáci dobu od 15.00 do 15.15 hodin
- učitelky předávají žáky vychovatelkám po skončení vyučování
- na začátku školního roku i v jeho průběhu jsou žáci poučeni o bezpečnosti ve třídě, na hřišti, v tělocvičně i při společných vycházkách a akcích (o poučení je veden záznam v přehledu výchovně vzdělávací práce ŠD)
- v případě úrazu jsou žáci opětovně poučeni o bezpečnosti
- lékárnička první pomoci je umístěna v kabinetě školní družiny
- telefonní čísla zákonných zástupců jsou uvedena v přihlášce do ŠD
- vychovatelky spolupracují s rodiči a třídními učiteli a hned reagují na výchovné a jiné problémy žáků, které společně řeší

Použité zkratky:

ŠVP – školní vzdělávací program

ŠD – školní družina

EŽK – elektronická žákovská knížka